

Mälardalens högskola
Institutionen för Samhälls- och Beteendevetenskap

Arbetsliv, familjeliv och hushåll ur ensamstående och gifta/samboende mammors perspektiv

Irene Asp

C-uppsats i psykologi HT 2007
Handledare: Per Lindström
Examinator: Eric Hansen

Arbetsliv, familjeliv och hushåll ur ensamstående och gifta/samboende mammors perspektiv

Irene Asp

Syftet med denna studie var att jämföra ensamstående och gifta/samboende mammors syn på arbetsliv, familjeliv och hushåll samt konflikterna mellan dessa. En enkät lämnades till kvinnor på två förskolor och mailades även till en grupp deltagare, varav 64 svarade. Resultatet visade signifikanta skillnader mellan grupperna; ensamstående mammor upplevde större konflikter angående de nämnda områdena än gifta/samboende mammor. Resultatet visade även att ju sämre upplevd ekonomi, desto större konflikter gällande dessa områden. Upplevd ekonomi visade sig vara en viktigare faktor än civilståndet. Stress över sin ekonomi kanske även bidrar till stress på andra områden. Orsaken till att ensamstående mammor upplever mer konflikter kan bero på att de inte har någon att dela ansvaret med när det gäller familj, hushåll och ekonomi.

Key words: single mothers, married mothers, work life, family life, conflicts.

Inledning

I Sverige har jämställdheten kommit mycket längre än i många andra länder. Men är svenska kvinnor och män verkligen jämställda? Fortfarande är det kvinnor som tar ut flest föräldradagar, sköter om hem och barn mest och går ner i arbetstid till förmån för familjelivet. Vidare kan detta leda till, enligt Nordenmark (2004), att kvinnor ligger efter när det gäller pensionssparande, lön och karriärutveckling.

Denna studie ville jämföra ensamstående mammor med gifta/samboende mammor med varandra för att se vilka eventuella likheter och skillnader som finns dem emellan gällande arbetsliv, familjeliv och hushåll. Denna jämförelse är intressant eftersom det finns många föreställningar om att den ensamstående mamman är mer stressad än den gifta/samboende mamman på grund av att hon är ensam om ansvaret. Är denna föreställning sann och i så fall, vad beror det på? Forskningen har inte heller uppmärksammat den ensamstående mamman så mycket, vilket gör en jämförelse mellan dessa grupper desto mer intressant.

För att bättre förstå vad denna studie handlar om kommer här förklaringar av vad som här menas med arbetsliv, familjeliv och hushåll. Med arbetsliv räknas allt som har med lönearbete in, inte bara arbetstiden utan även arbetsbörda och arbetsansvar. Med familjeliv menas umgänge mellan familjemedlemmarna. Med familjelivet kommer även omhändertagande av barn in. Med hushåll menas alla rutinmässiga sysslor i hushållet som måste göras varje dag eller kontinuerligt, alltså allt från städning och matlagning till matinköp och trädgårdsarbete. Med andra ord alla sysslor som är nödvändiga för att få ett hushåll att fungera. Även ansvar för barnen kommer in här.

För att få kunskap om kvinnan när det gäller ovanstående områden beskrivs även mannen och samma områden i stora drag. Detta för att få en helhetsbild av situationen. Dock var det

svårt att göra en uppdelning eftersom de olika områdena smälter samman och går in i varandra.

Föräldrarollen och familjelivet

Mamman och barnet. Thompson och Walker (1989) tog upp de olika könsrollerna när det gäller äktenskap, arbete och föräldraskap. Att vara eller att bli mamma är ofta starkt förknippat med kvinnans identitet. Att vara mamma är ett konstant och unikt ansvar. I den magiska cirkeln mellan mamma och barn, ger mamman allt till sina barn. Enligt Schultz Larsen (1997) menade Freud att modern blir barnets första kärleksobjekt. Delar av modern och hennes omsorg tas in i barnets egen uppfattning om sig själv, spädbarnet skiljer inte på sig själv och sin mamma under denna fas som kallas den orala fasen. Enligt Freud (1905/2002) är mamman spädbarnets hela värld. Mamman måste balansera mellan att vara god när barnet har gjort något bra och sträng för att barnet ska bete sig enligt samhällets krav. Om mamman inte klarar av detta riskerar barnet att bli hämmat, kanske till och med missanpassat. Relationen mellan mor och barn beskrivs i denna första period av barnets liv som väldigt djupgående.

Thompson och Walker (1989) ansåg att detta återspeglas även när barnen växer upp. Mamman är mer involverad i sina barns liv än vad pappan är, även om pappor också är engagerade i sina barns liv. Det är viktigt för mamman att vara behövd av sina barn och många mödrar tycker att det finns en djupare mening i att vara mamma, även om det även kan vara stressfyllt. När kvinnan blir mamma slutar hon ofta att arbeta utanför hemmet, medan pappan arbetar mer efter att barnet har kommit. Många kvinnor upplever att mannen drar sig hemifrån just när han behövs som mest hemma.

En intervjustudie gjordes på 24 arbetande mammor i Sverige av Elvin-Novak och Thomsson (2001). Syftet var att ta reda på vad moderskapet betydde i det vardagliga livet för dessa kvinnor och hur de praktiserade sitt föräldraskap. Kvinnorna i undersökningen menade att mamman finns till för barnet och det viktigaste är barnets välmående. Att vara mamma innebär dessutom att man alltid måste finnas tillgänglig för sina barn, antingen mentalt eller fysiskt. Barnet står alltid i fokus och är den centrala medelpunkten för mamman. Vidare kom de fram till att en mamma som bara är mamma riskerar att få sin kvinnlighet ifrågasatt. Detta gäller dock inte under spädbarnsperioden. Den mamma som tvärtom överprioriterar sitt eget liv framför sina barns behov kan få både sin position som mamma och kvinna ifrågasatt. Genom att göra det överskrider hon en osynlig gräns för vad sann och modern kvinnlighet står för. Verkligheten för mammor i Sverige handlar om att balansera sitt arbete med att ta hand om sina barn. Om mammans arbete hotar att gå ut över barnet så prioriteras barnet. Dock förväntas både mamman och pappan att vilja och må bra av att leva ett liv utanför och parallellt med familjelivet.

Enligt Thompson och Walker (1989) spenderar mammor betydligt mer tid aktivt med sina barn än vad pappor gör. Dock går den mesta tiden som mammor spenderar med sina barn till praktiska sysslor som att mata barnen, bada dem och klä på dem. Pappor leker mest med sina barn. Oberoende om mammor arbetar eller inte står mammor till sina barns förfogande i högre grad än pappor och har alltså huvudansvaret för barnen.

Pappans roll i familjelivet. Yeung, Sandberg, Davis-Kean och Hofferth (2001) undersökte hur mycket tid amerikanska pappor i kärnfamiljer spenderade med sina barn. De kom fram till att i veckorna så hade pappornas arbetstimmar ett negativt samband med deras engagemang för barnen. När det gäller mammorna fanns inget sådant samband. Även fast kvinnors roll i

arbetslivet ständigt ökar, är de fortfarande de främsta att ta hand om barnen i veckorna. Däremot på helgerna blir papporna mer jämställda sina partners gällande ansvaret för barnen.

Enligt Dermott (2006) fortsätter mannen att tjäna mer pengar i förhållande till kvinnan även efter att de har blivit föräldrar. När ett par har fått barn blir skillnaden i inkomster mellan mannen och kvinnan mer uttalad. Kvinnan är beroende av mannens inkomst och detta beroende är större mellan mammor och pappor än mellan barnlösa par. Kvinnan tenderar att vara mer beroende av mannens inkomst än tvärtom. Detta kan bero på att det oftast är kvinnan som är hemma mest med barnen, men det kan också bero på att männen oftast har högre inkomst.

Familjelivet. Tang och Cousins (2005) gjorde en jämförande studie mellan tre västeuropeiska länder (däribland Sverige) och tre östeuropeiska länder. Den behandlade bland annat arbetstid, barnomsorg och föreningen mellan arbete och familjeliv. Enligt denna studie upplevde svenska föräldrar generellt att barnomsorgen var delad lika mellan könen. Vidare låg ansvaret i hög grad hos mamman, eller hos båda föräldrarna, när det gällde att ta hand om barnen i de västeuropeiska länderna. I de östeuropeiska länderna var det vanligare att man tog hjälp av utomstående. Föräldrar med små barn som är beroende av sina föräldrar tenderade att i större utsträckning uppleva konflikter mellan arbetsliv och familjeliv än föräldrar med större barn. Trots att det var mest kvinnor som utförde hushållsarbete var det främst männen som upplevde att arbetet orsakade konflikter mellan hushållsarbete och familjeliv. Särskilt de svenska männen upplevde större obalans mellan dessa. Detta kan, enligt Tang och Cousins, bero på att det i Sverige finns större krav än i andra länder när det gäller att balansera arbete, hem- och familjeliv.

Hushållsarbetet och dess uppdelning

Kvinnan och hushållet. Enligt Nordenmark (2004) varierar hushållsarbetet för kvinnor beroende på familjesituation, oavsett om kvinnan arbetar eller inte. Samboende kvinnor med barn utför mest hushållsarbete av alla kvinnor. Samboende kvinnor utan barn utför mer hushållsarbete än ensamstående kvinnor. Generellt är däremot tiden för hushållsuppgifter opåverkad av familjesituationen för män. Dock verkar det som att ju mer kvinnan har i lön i förhållande till sin man, desto mindre bidrar hon till hushållsarbetet.

Hakim (2006) menade att de kvinnor som prioriterar familj och privatliv, ofta efter att de har gift sig, är hem- eller familjecentrerade kvinnor. De har ofta stora familjer och väljer bort arbete om det inte är nödvändigt för familjens ekonomi. Dessa kvinnor är dock i minoritet, speciellt i västvärlden.

Hushållsarbete har inte setts, och ses kanske inte fortfarande, som ett riktigt arbete. Lönearbete däremot har alltid setts som riktigt arbete, eftersom man får betalt för det. Trots att hushållsarbete som till exempel tvätt var mycket tungt förr var det kvinnans område medan arbetet utanför hemmet var mannens (Giddens, 2006).

Uppdelning av hushållsarbete mellan könen. Manke, Seery, Crouter och McHale (1994) undersökte hushållsarbetet i 152 familjer i USA. Studiens syfte var att se hur hushållsarbetet delades upp mellan familjemedlemmarna. Kriterierna var att familjerna skulle ha två föräldrar med minst två barn. Männen skulle arbeta heltid medan kvinnornas arbetstid kunde variera. Resultatet visade skillnad när det gällde antalet timmar som lades på hushållsarbete. Kvinnorna i familjerna utförde mer hushållsarbete än männen och barnen oavsett om kvinnorna arbetade heltid, deltid eller inte arbetade alls. Det visade sig även att familjerna utförde mer hushållssysslor på helgerna än i veckorna. Kvinnor i familjer med bara en

inkomsttagare (vilken var mannen i familjen) utförde dock mer hushållsarbete i veckorna än kvinnor som arbetade del- eller heltid. I sin tur utförde kvinnor som arbetade mer hushållssysslor på helgerna än de hemmavarande kvinnorna. Vidare visade resultatet på att i familjer där kvinnorna inte arbetade, utförde männen mindre hushållsarbete under veckodagarna än de övriga männen både när det gällde del- och heltidsarbetande kvinnor. Alltså ökade männens hushållsarbete under helgerna oavsett vilken familjkonstellation de tillhörde. Kvinnorna gjorde väsentligt mycket mer hushållssysslor än männen i samtliga familjer. Familjekonstellationen är en viktig komponent och avgör i många fall hur mycket varje familjemedlem hjälper till med hushållsarbetet.

Enligt Thompson och Walker (1989) gör kvinnor ofta de osynliga och rutinmässiga sysslorna i hemmet, som till exempel planeringen av matinköp, tvätta, städa och handla. Dessa sysslor måste generellt utföras dagligen eller i alla fall ofta. De sysslor som männen utför är ofta inte rutinmässiga, utan oregelbundna och behöver inte utföras så ofta, som till exempel reparationer och klippa gräsmattan. I studien rapporterade dock både män och kvinnor att kvinnan ska vara ansvarig för hushållet och att mannen endast behöver hjälpa till. De flesta kvinnor är nöjda med mannens i förhållande lilla hjälp med hushållet. De män som hjälper till mest är i de familjer som har småbarn, i dessa familjer delar man mer lika på hushållsarbetet än i övriga familjer.

Kvinnor gör, enligt Thompson och Walker (1989), tre gånger mer hushållsarbete än män och ofta gör de flera saker samtidigt. De kanske tvättar, städar och diskar samtidigt. Det kan vara en orsak varför kvinnor upplever dessa sysslor som mer stressfyllda än män. Kvinnor utför mest sysslor när de är ensamma, män när de har sällskap, vilket också leder till mer tristess för kvinnorna vid hushållsarbetet. Kvinnans arbete är inte relaterat till mannens mängd hushållsarbete. Män vars fruar arbetar gör samma mängd hushållssysslor som män, vars fruar inte arbetar alls eller arbetar deltid. De män som dock utför mer hushållsarbete än andra män, utför inte mer arbete på grund av att frun arbetar, utan för att hon utför mindre hushållsarbete än de kvinnor som inte arbetar. Alltså, det är inte kvinnans arbetstid som avgör hur mycket hushållsarbete mannen utför, anledningen till att mannen utför mer hushållsarbete är för att kvinnan utför mindre.

Kvinnan, mannen och arbetsliv

Familjesituation styr arbetstid - för kvinnor. Enligt Nordenmark (2004) är familjesituationen en av faktorerna som styr arbetstiden för kvinnor. Om småbarn finns i familjen arbetar kvinnor ganska få timmar i veckan, medan ensamstående kvinnor utan barn arbetar ungefär lika många timmar som män gör. Omhändertagandet av barn utförs huvudsakligen av kvinnor. Därför är också den vanligaste anledningen till att kvinnor i Sverige arbetar deltid omsorg av egna barn. Oftast är detta dock av egen vilja, många kvinnor vill arbeta mindre för att hinna med barn och hushåll bättre. Enligt Lundén-Jacoby och Näsman (1989) gav deltidsarbetet mer tid till barnen, tid som behövs för att kunna kombinera arbetsliv och familjeliv. Att barnens tid på dagis förkortades är ännu en fördel. Dock är det många ensamstående mammor som inte har den ekonomiska möjligheten att arbeta deltid. Nordenmark menade att det är de kvinnor som har starkt engagemang för både sitt arbete och sin familj som tenderar att vara mer stressade, därför passar det med kortare arbetstid för många kvinnor. Vad gäller män å andra sidan finns inget samband mellan barn i familjen och önskan om kortare arbetstid. Kvinnor har förväntningar på sig själva och av andra att ta huvudansvaret för familj och hushåll. Mäns förväntningar handlar om att ansvara för inkomsten. Detta gör också att när krav från både arbetsliv och familjeliv ökar, väljer

kvinnorna att gå ner i arbetstid. Männerna å andra sidan upprätthåller sin ställning i arbetslivet, och arbetar ibland till och med mer.

Enligt Tang och Cousins (2005) undersökning arbetade kvinnor i stor utsträckning deltid i de västeuropeiska länderna, även om det i Sverige blir alltmer vanligt att kvinnor arbetar heltid. I Sverige var det inte så stor skillnad mellan de båda könen arbetstid som det var i till exempel Storbritannien och Holland. Detta kan, enligt Tang och Cousins, bero på att det i Sverige anses lättare att kombinera arbete och familj på grund av kommunal barnomsorg för de som behöver samt generös föräldrapenning.

Enligt Thompson och Walker (1989) är småbarn nära kopplat till kvinnans minskade arbetstimmar. När kraven ökar på mängden hushållsarbete till följd av barn, går ofta kvinnorna, inte männen, ner i arbetstid. Familjen går ofta före arbete för kvinnorna, som också ofta har dåligt samvete gentemot sin familj när de spenderar mycket tid på sitt arbete. Lundén-Jacoby och Näsman (1989) menade att många kvinnor även arbetar oregelbundna tider, till exempel natt, när barnen är små. Ofta kan de då arbeta färre pass, med mer tid på dagtid för barnen med mamman. Dessutom krävs mindre tid på dagis för barnen. Detta leder också till mindre jäkt på morgonen och mer tid för aktiviteter med barnen.

Arbetscentrerade kvinnor. Hakim (2006) menar att det inte är någon slump att ungefär hälften av alla kvinnor med chefspositioner i England är barnlösa. Trots att många av dem är gifta, så satsar de på karriären, inte på familjen. Detta kan bero på att de inte vill ha barn eller inte kan få barn, men även på att de anpassar sitt familjeliv efter sitt arbetsliv. Dessa kvinnor kallas för arbetscentrerade. De anpassar sitt familjeliv efter sitt arbetsliv. Män kan uppnå samma arbetspositioner om de till exempel har en fru som är hemma på heltid och ändå ha flera barn. Majoriteten av männen är arbetscentrerade medan endast en minoritet av kvinnorna är arbetscentrerade.

Pappors arbetstid. Pappor tenderar att arbeta längre dagar och fler timmar än män som inte har barn. Detta gäller speciellt pappor som har chefspositioner. Pappor som är chefer arbetar mer än män i allmänhet. Det blev resultatet i en undersökning av Dermott (2006) som handlade om huruvida brittiska pappor arbetade mer eller mindre än övriga män. Resultatet visade även att män som arbetade långa dagar oftare hade partners som arbetade heltid, inte deltid. Detta kan bero på att det finns en trend som pekar mot längre arbetstid, fler arbetstimmar och färre timmar som läggs på hushållet. I alla fall när det gäller hushåll med två vuxna som arbetar.

Kombinationen arbetsliv, familjeliv, hushållsarbete och dess konflikter

Konflikter mellan familj och arbete och konflikter mellan arbete och familj. Västvärlden står, enligt Hill, Yang, Hawkins och Ferris (2004), mitt i en dramatisk förändring när det gäller arbete och familj. Detta påverkar anställda, familjer och kulturer överallt. Familjer där både kvinnan och mannen har en karriär har ökat dramatiskt, vilket har gjort det svårare att tillgodose kraven från arbetsplatsen och hemmet för både män och kvinnor i många kulturer. Syftet med deras undersökning var att se om en modell gällande arbete och familj som är utvecklad i västvärlden kan överföras till andra kulturer i världen. Författarna kom bland annat fram till att arbeten med flexibilitet när det gäller när och var arbetet kan utföras både reducerar konflikten mellan arbete och familj och bidrar till företagets vinster. Undersökningen gjordes i 48 länder och variablerna som undersökningen tog hänsyn till var bland annat graden av deltagande i arbete (arbetsansvar, arbetsbörda och resor i arbetet) och

familj (ansvar för barn, ansvar för äldre släktingar och äktenskap) arbetets flexibilitet, konflikten mellan arbete och familj samt mellan familj och arbete och arbetstillfredsställelse.

Med konflikt mellan arbete och familj menas när kraven från arbetet går ut över familjelivet och med konflikt mellan familj och arbete är det tvärtom när kraven från familjelivet går ut över arbetet. För att förenkla kallas här konflikt mellan arbete och familj för KAF och konflikt mellan familj och arbete för KFA. Ordet konflikt kommer från latin (conflictus) och betyder sammanstötning eller motsättning, en kamp mellan olika krafter. Det är alltså en kollision mellan intressen, handlingar och värderingar (Lennér Axelsson & Thylefors, 1996).

Resultaten i Hills et al. (2004) undersökning visade att KFA var positivt relaterat till KAF. Vidare visade resultaten sammanslaget att deltagandet i arbetet; arbetsansvar, arbetsbörda och resor i arbetet, uppvisade ett starkt positivt samband med KAF. Detta samband var dock starkare i de västliga länderna (bland annat Sverige och Finland) än i de östliga (bland annat Hong Kong och Singapore). När det gäller ansvar för barn och äldre släktingar var de båda starkt positivt relaterade till KFA. För kvinnor bidrog ansvaret för barn till KFA dubbelt så mycket om man jämför med männen. Även om männens bidrag till hushållsarbetet ökar, så är det fortfarande mindre än kvinnans bidrag. Att vara gift eller att ha en partner bidrog till en mindre konflikt mellan dessa i de västliga länderna. Flexibilitet på arbetet bidrog till ett negativt samband med KAF när det gällde samtliga länder.

Enligt Hill et al. (2004) var gränssättningen mellan arbete och familj starkt relaterad till arbetstillfredsställelse. Ju mer en familj kunde styra över sin egen situation desto högre arbetstillfredsställelse. Ju familjevänligare arbetsplats desto mer nöjd var familjen. Vidare kom samma forskare fram till att den redan nämnda modellen gällande arbete och familj kunde användas i flera kulturgrupper i världen. Resor i arbetet visade också ett starkt samband med KAF i samtliga kulturgrupper i undersökningen. Genom att reducera dessa resor skulle denna konflikt minska i många länder. Även större flexibilitet i arbetet leder till mindre KAF, speciellt för kvinnor.

Resultaten i en studie av Hill (2005) visade att arbetande pappor investerar mer tid i sitt arbete och mindre tid i familjen än arbetande mödrar. De upplever också mindre KAF och högre tillfredsställelse när det gäller familj, liv och äktenskap. De tenderar även att vara mindre stressade än mödrar.

I en studie av Brough, O'Driscoll och Kalliath (2005) jämfördes KFA, KAF och tillfredsställelse både när det gäller familj och arbete. Undersökningen gjordes på Nya Zeeland där 23 företag deltog. Det fanns inget samband mellan tillfredsställelsen i arbete och familj och KAF. Tillfredsställelsen var något högre i familjen än i arbetet. De som hade en partner var mer nöjda med familjelivet än de ensamstående. Författarna menade att ett av de bästa sätten att uppnå balans mellan arbete och familj var att dela på hushållsarbetet. Antalet arbetstimmar i veckan var endast signifikant positivt relaterat till KAF, men hade inget samband till KFA.

Psykologiska kontrakt. Scandura och Lankau (1997) tog upp utvidgningen av psykologiska kontrakt. Med psykologiska kontrakt menas upplevelser av ömsesidiga rättigheter och skyldigheter i relationen arbetsgivare och arbetstagare. Ökningen av "tvåkarriärsfamiljer", alltså att både mannen och kvinnan i en familj arbetar och vill göra karriär, kräver mer familjevänliga arbetsplatser. En del företag har börjat med flextid för att medarbetarna bättre ska kunna kombinera arbete och familj. Detta leder i sin tur till högre lojalitet, motivation och produktivitet hos anställda med familjer, eftersom företaget med detta visar att de anställda är viktiga. Studien visade att medarbetare som arbetade på ett företag som tillät flextid hade högre lojalitet gentemot organisationen och arbetstillfredsställelsen var högre än hos medarbetare som inte hade möjlighet att arbeta flextid. Särskilt kvinnor upplevde flextid som

något positivt, för män spelade inte detta lika stor roll. Detta på grund av att det oftast är kvinnor som i störst utsträckning tar hand om barn och hem. Resultatet visade också ett starkt positivt samband mellan flexitid och högre arbetstillfredsställelse hos familjer med barn under 18 år.

Familjevänliga företag. Kvinnor och män skiljer sig åt när det gäller arbete, enligt Hakim (2006). Kvinnor är mer villiga att satsa på sitt arbete om företaget i fråga kan erbjuda familjevänliga villkor gällande deltidsarbete och föräldraledighet. Ett familjevänligt företag gör det lättare för många kvinnor att kombinera sina arbeten med familjelivet. Kvinnor vill ofta ha arbetsplatser som ligger nära hemmet, gärna deltidsarbeten med bestämda tider eller flexitid som kan passa in i familjelivet. De anställda som vill kombinera familje- och arbetsliv kallas för anpassningsbara. Det är den vanligaste gruppen bland kvinnor, de vill kunna njuta av både arbete och familj utan att behöva välja. Den stora gruppen kvinnor som väljer att gå ner till deltid när de får barn tillhör ofta denna grupp. Dock löser inte familjevänliga företag problemet med könsuppdelningen i arbetslivet.

Den ensamstående mamman

Att vara ensamstående mamma är, enligt Giddens (2006), vanligare än att vara ensamstående pappa. I Storbritannien tillhör den ensamstående mamman en av de fattigaste grupperna i samhället. Ungefär 60% av dessa hushåll i Storbritannien beror på skilsmässa eller separation. De flesta kvinnor vill inte vara ensamstående mammor, men en liten minoritet kvinnor väljer dock att vara ensam mamma.

Ensamstående mammor av eget val. Single mothers by choice. En studie som gjordes i Israel av Segal-Engelchin och Wozner (2005), undersökte livskvaliteten för 61 mammor som har valt att vara ensamstående. Dessa kallades i studien för *Single Mothers by Choice* (SMC). SMC är alltså kvinnor som har valt att uppfostra sina barn utanför äktenskap eller i frånvaro av långvariga partners. SMC jämfördes med 53 skilda mammor och 60 gifta mammor i Israel. De skilda mammorna representerar den största gruppen ensamstående mammor i Israel och de gifta mammorna representerar den sociala normen i Israel. Resultatet visade att det inte fanns några signifikanta skillnader mellan de tre grupperna när det gällde livskvaliteten. Pappans närvaro och ekonomi var viktiga variabler; livskvaliteten var högst i hushåll där pappan var närvarande och bidrog till ansvaret för barnen samt hushåll med bra ekonomi. Efter att ha kontrollerat dessa två variabler med hjälp av kovariat, kom författarna fram till att det fanns skillnader mellan grupperna. Livskvaliteten visade sig vara högre hos SMC än hos gifta mammor. Det var dock ingen större skillnad mellan SMC och de skilda mammorna. Om man bortser från den ekonomiska situationen och pappans närvaro så verkar det som att SMC och de skilda mammorna var mer nöjda med livet än de gifta mammorna. Detta kan enligt Segal-Engelchin och Wozner bero på bland annat att SMC känner sig mer fria och anser sig ha större kontroll inte bara över sina egna liv utan även barnens liv. Ofta har även dessa mammor fått barn senare i livet vilket medför att de tycker att de har hunnit med att uppfylla sina egna mål innan barnen, de har även längtat mer efter barn och kan därför acceptera engagemang som medföljer moderskapet.

Syfte, frågeställning och hypoteser

Syftet med denna studie var att jämföra hur ensamstående och samboende mammor ser på arbetsliv, familjeliv och hushållsarbete samt konflikterna mellan dessa. Finns det några skillnader och/eller likheter och i så fall vilka? Det var alltså kvinnornas subjektiva åsikter studien ville undersöka. När det gäller de ensamstående mammorna syftade undersökningen till när deras barn bor hemma hos mamman. Det var alltså tänkt att de skulle besvara enkäten utifrån när de hade barnen. Många barn bor ju till exempel varannan vecka hos sina föräldrar. Dessa hypoteser önskade att besvaras efter utförd undersökning:

H1: Ensamstående mammor upplever en större konflikt när det gäller arbete och familj (KAF) än samboende mammor gör.

H2: Giftn/samboende mammor upplever en större konflikt när det gäller familj och arbete (KFA) än ensamstående mammor gör.

Orsaken till dessa förväntningar var att ensamstående mammor kanske inte kan välja om de vill arbeta heltid eller inte. På grund av ekonomin kanske de är tvungna att arbeta heltid fast de hellre skulle vilja arbeta deltid. De är ju också ensamma om ansvaret för barn och hushåll och kan inte dela ansvaret med någon annan. Giftn/samboende mammor kan kanske välja hur de vill arbeta på ett annat sätt, men är ändå ofta den med huvudansvaret för barnen och hushållet.

Metod

Deltagare

Kriterierna som gällde för att få vara med i studien var att man måste ha minst ett barn mellan 1 och 12 år som bor hemma minst på halvtid. Att just de åldrarna valdes var för att när barnet är mindre än ett år så är de flesta mammor mammalediga. När barnet är över tolv år så antas barnet klara sig mer själv. I övrigt spelade antalet barn ingen roll, inte heller eventuella övriga barns ålder i familjen. Det spelade heller ingen roll om barnen var biologiska eller adopterade. Synen på arbetslivet är också med i undersökningen så ett annat kriterium var att man måste arbeta minst 75%.

För att vara säker på att efter eventuellt bortfall ha minst 60 deltagare, lämnades 116 enkäter ut till två förskolor och 50 enkäter mailades till en grupp deltagare. Från förskolorna samlades 30 enkäter in och från mailinglistorna samlades 34 enkäter in. Totalt samlades 64 enkäter in. Alltså var det externa bortfallet 102 stycken. De giftn/samboende mammorna var 34 stycken och de ensamstående mammorna var 30 stycken. Deltagarna var i åldrarna 26 - 45 år och hade alltifrån 1 till 6 barn. Deltagarnas barn i studien var mellan 1 och 24 år. Det fanns en tendens till att de giftn/samboende mammorna var äldre än de ensamstående, enligt korrelation ($p < .09$). Ingen ersättning utgick. Det fanns inget internt bortfall. Dock var det någon fråga som inte besvarades av deltagaren i fråga, men det var ingen fråga av vikt för studien. Därför exkluderades ingen enkät från studien. De aktuella förskolorna ligger i en stad i Mellansverige. Dock var deltagarna från mailinglistorna spridda över hela Sverige.

Material

De flesta av enkätens frågor hade slutna svarsalternativ och var skrivna som påståenden. De hade en fyrgradig skala (1 = *instämmer inte alls*, 2 = *instämmer till viss del*, 3 = *instämmer i hög grad*, 4 = *instämmer helt*) där deltagarna skulle uppskatta i vilken utsträckning de anser

sig instämman i enkätens påståenden. Till en del frågor fanns ett alternativ till, med texten ”annat, nämligen”, där deltagarna hade en rad att skriva på. Detta för att alla de skulle ha möjlighet att skriva till något som författaren inte hade tänkt på. Olika variabler formade index av ett antal frågor, som i sin tur skulle besvara de två hypoteserna.

I början av enkäten fick deltagarna fylla i ett antal personuppgifter; ålder, civilstånd, antal barn och barnens ålder. Till dessa tillhörde även tre påståenden om upplevd ekonomi, men de kom nästan sist i enkäten eftersom de bedömdes som mest känsliga. Dessa var: ”Jag anser att jag/vi har en bra ekonomi”, ”Jag är ofta stressad över min/vår ekonomiska situation” och ”Jag tycker att pengarna räcker till”. Det andra påståendet i detta index som handlar om stress över ekonomin skalvändes i databearbetningen. Observera att det inte handlar om hur bra ekonomi deltagarna har, utan hur de upplever sin ekonomiska situation. Indexens homogenitet beräknades med Cronbach’s Alpha. Detta värde var för ekonomiupplevelsen = .88.

Vidare kom tre påståenden som handlade om KAF. Dessa påståenden var: ”Kraven i mitt arbete påverkar mitt familjeliv på ett negativt sätt”, ”Jag tar ofta med mig problem på arbetet hem” och ”Jag är ofta stressad när jag kommer hem från arbetet”. Sen kom tre påståenden om KFA: ”Kraven från mitt hem/min familj påverkar mitt arbete på ett negativt sätt”, ”Jag tar ofta med mig familjens problem till arbetet” och ”Jag är ofta stressad över familjebestyr (t ex dagishämtning och lämning) på arbetet”. Analysen gav ett Cronbach’s Alpha = .86 på KAF och .76 på KFA.

Det var tre påståenden angående arbetstiden, ”Jag kan styra över när jag arbetar”, ”Jag har möjlighet till flexitid på mitt arbete” och ”Jag måste arbeta övertid”. När det gäller detta index togs ett av påståendena bort för att få ett bättre alpha-värde. Detta påstående var det som handlade om övertid. Efter att det tagits bort blev Cronbach’s Alpha = .74.

Följande tre frågor handlade om uppdelning av hushåll och omhändertagande av barn i familjen. Denna variabel kallades omhändertagande av barn och hushåll. Dessa påståenden behövde endast de samboende mammorna besvara. Dessa var: ”Jag är oftast den som gör hushållsarbetet hemma”, ”Jag är oftast den som tar hand om barnen” och ”Jag är oftast den som är hemma om våra barn är sjuka”. Detta index hade ett Cronbach’s Alpha på = .81.

Flera deltagare kommenterade de två sista frågorna i enkäten. De tyckte att frågorna var svåra att besvara. Dessa två frågor handlade om att fördela sammanlagt 100 poäng på olika områden, dels hur de fördelade sin tid, dels hur de skulle vilja fördela sin tid. Eftersom flera av deltagarna dessutom inte förstod uppgiften, så ströks analyser av dessa två frågor från resultatet.

Procedur

Enkäter lämnades ut på samtliga avdelningar på två förskolor. Anledningen till detta var att kriterierna för deltagarna stämde bra överens med mammor till dagisbarn. För att få tag på fler ensamstående mammor mailades även enkäten till några deltagare. Dessa deltagare fanns att tillgå från olika mailinglistor på Internetsidan www.kanalen.org. (Det är en Internetsida för föräldrar som är gjord av föräldrar där föräldrar kan vara med på olika listor för att få kontakt med andra föräldrar.) Inför undersökningen togs kontakt med enhetschefen för de aktuella förskolorna via mail för att få tillåtelse att utföra undersökningen. I detta mail presenterades studien och dess syfte i stora drag.

Efter tillåtelse att utföra enkätundersökningen lades enkäterna personligen ut på samtliga avdelningar på de två förskolorna. Eftersom föräldrarna hade så olika tider bifogades ett missivbrev till enkäten. I missivbrevet informerades deltagarna bland annat, enligt Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (1999), om de etiska regler denna studie följer. Denna information handlade bland annat om studiens syfte, att deltagandet var frivilligt

samt att de när som helst kunde avsluta kommunikationen med författaren. De upplystes även om att alla uppgifter skulle hanteras som konfidentiella samt att uppgifterna som lämnades in endast skulle användas till denna uppsats. Därefter informerades om möjligheten att ta del av kommande resultat om intresse fanns. Vidare fanns även kontaktuppgifter om det skulle finnas någon oklarhet i enkäten. Också kriterierna för att få vara med i undersökningen fanns med samt instruktioner till undersökningen.

Efter enkäternas utlämnande hade deltagarna fyra arbetsdagar på sig att fylla i enkäterna, som för övrigt lämnades ifyllda till personalen på de olika avdelningarna. Personalen i sin tur lade alla enkäterna i kuverten som lämnats på avdelningarna. När tiden hade gått hämtades kuverten med de ifyllda enkäterna personligen.

Samtidigt mailades ensamstående mammor genom en mailinglista. Detta för att få tag på fler ensamstående mammor. Först mailades samma missivbrev som till förskolorna ut till dessa. De som var intresserade fick enkäten via mail eftersom deltagarna var så utspridda. När enkäten var ifylld skickades den tillbaka med mail och dessa skrevs sedan ut för att kunna sammanställas.

Resultat

För att kunna testa de två hypoteserna formades alltså fem index: KAF, KFA, ekonomiupplevelse, omhändertagande av barn och hushåll och kontroll av arbetstid. Resultatet av oberoende *t-test* visade signifikanta skillnader när det gäller jämförelser mellan samboende och ensamstående mammor (se Tabell 1). I nästan alla frågor tenderade de ensamstående mammorna att uppleva större konflikter både mellan arbete och familj (KAF) och mellan familj och arbete (KFA). H1 som påstår att ensamstående mammor skulle uppleva en större konflikt när det gäller arbete och familj (KAF) fick stöd. När det gäller H2 så fanns det inga tendenser till att samboende mammor skulle uppleva en större konflikt gällande KFA, däremot tvärtom. Även här upplevde ensamstående mammor större konflikter. Denna hypotes kunde därför inte bekräftas.

Som framgår av Tabell 1 var skillnaden mellan grupperna när det gäller upplevd ekonomi större än skillnaden gällande de andra indexen. De ensamstående mammorna var alltså mindre nöjda än de samboende mammorna när det gäller ekonomin. Kontroll av arbetstid var inte alls signifikant.

Tabell 1

Medelvärden, (standardavvikelse), t-värde och p-värde för de båda grupperna

Index	Gift/samboende	Ensamstående	<i>t</i>	<i>p</i>
	(<i>n</i> = 34)	(<i>n</i> = 30)		
	<i>M</i> (<i>SD</i>)	<i>M</i> (<i>SD</i>)		
KFA	1.72 (0.69)	2.24 (0.85)	-2.75	< .01
KAF	2.01 (0.78)	2.62 (0.93)	-2.87	< .01
Upplevd ekonomi	3.26 (0.78)	2.24 (0.88)	4.90	< .001
Kontroll av arbetstid	2.10 (1.06)	1.92 (0.98)	0.73	<i>ns</i>
Omhändertagande av barn och hushåll	2.59 (0.93)			

Not. Testpoängens variationsområde är mellan 1 och 4. Variabeln omhändertagande av barn och hushåll besvarades inte av de ensamstående mammorna.

I Tabell 2 visas korrelationer mellan de olika indexen för de gifta/samboende mammorna. Det fanns ett positivt samband mellan KFA och KAF. Ju större konflikter mellan familj och arbete

desto större konflikter mellan arbete och familj. Det fanns även positiva samband mellan både KFA och omhändertagande av barn och hushåll och mellan KAF och omhändertagande av barn och hushålls. Ju större konflikter mellan familj och arbete och mellan arbete och familj innebar att man tog mer hand om barnen och gjorde det mesta hemma. Kontroll av arbetstid korrelerade signifikant positivt med upplevd ekonomi, vilket betyder att ju mindre kontroll man hade över sin arbetstid desto mindre nöjd var man med sin ekonomi.

Tabell 2
Korrelationstabell för gifta/samboende

Index	1	2	3	4
1. KFA	.76			
2. KAF	.55**	.86		
3. Kontroll av arbetstid	.06	.11	.74	
4. Omhändertagande av barn och hushåll	.37*	.35*	.01	.81
5. Upplevd ekonomi	-.10	-.23	.36*	-.03

Not. Cronbach's alpha i diagonalen.

* $p < .05$, ** $p < .01$

Tabell 3 visar korrelationer mellan de olika indexen för de ensamstående mammorna. Dock kan inte hushållsarbete räknas med här eftersom denna grupp inte besvarade de frågorna till det indexet. Det fanns positiva samband mellan KFA och KAF och ett negativt samband mellan KFA och upplevd ekonomi. Ju större konflikt mellan familj och arbete desto mindre nöjd var man med sin ekonomi. Dock fanns inga signifikanta samband mellan KAF och upplevd ekonomi.

Tabell 3
Korrelationstabell för ensamstående

Index	1	2	3
1. KFA	.76		
2. KAF	.39**	.86	
3. Kontroll av arbetstid	.05	.12	.74
4. Upplevd ekonomi	.56**	.22	.19

Not. Cronbach's alpha i diagonalen

* $p < .05$, ** $p < .01$

Tabell 4 visar resultatet av en regressionsanalys (metod Stepwise) som visade att ekonomiupplevelsen totalt förklarade 21% av variansen i KFA. Upplevd ekonomi visade sig alltså vara den viktigaste faktorn när det gäller KFA. De variabler som användes som prediktorer var civilstånd, upplevd ekonomi och kontroll av arbetstid.

Tabell 4
Regression av KFA

Prediktorvariabel	Beroendevariabel	R^2 Change	Beta	t	p of t
Upplevd ekonomi	KFA				
Modell $R = .21$		.21	-0.46	-4.07	< .001

Tabell 5 visar resultatet av en regressionsanalys (metod Stepwise) som visade att ekonomiupplevelsen totalt förklarades 13% av variansen i KAF. Även här var ekonomiupplevelsen den viktigaste faktorn när det gäller KAF. De variabler som användes som prediktorer var civilstånd, upplevd ekonomi och kontroll av arbetstid.

Tabell 5
Regression av KAF

Prediktorvariabel	Beroendevariabel	R^2 Change	Beta	t	p of t
Upplevd ekonomi	KAF	.13	-0.36	-3.03	< .005
Modell R = .13					

Diskussion

Syftet med den föreliggande studien var att undersöka och jämföra hur ensamstående och gifta/samboende mammor ser på arbetsliv, familjeliv och hushållsarbete samt konflikterna mellan dessa. Finns det några skillnader och/eller likheter och i så fall vilka? Det var alltså kvinnornas subjektiva åsikter studien ville undersöka.

Resultatet av studien var att det fanns signifikanta skillnader mellan ensamstående och gifta/samboende mammor både när det gäller KFA och KAF. Enligt H1 skulle ensamstående mammor uppleva en större konflikt när det gäller arbete och familj (KAF) än samboende mammor. Denna hypotes visade sig få stöd. Detta är inte så konstigt eftersom ensamstående mammor inte har någon att dela ansvaret med när det gäller hämtning och lämning på dagis, vård av sjuka barn etc. Enligt H2 skulle samboende mammor uppleva en större konflikt när det gäller familj och arbete (KFA) än ensamstående mammor. Denna hypotes fick inget statistiskt stöd och inte heller några tendenser till att det skulle vara så. Istället visade det sig att de ensamstående mammorna upplevde en större konflikt också gällande familj och arbete. Även här kan ett argument vara just att vara ensam om ansvaret för sina barn. Det kan dock verka konstigt att samboende mammor inte upplever samma konflikter som de ensamstående i lika hög grad, med tanke på att tidigare forskning menar att det är just kvinnorna som sköter det mesta i hemmet (Thompson & Walker, 1989). Återigen kan det ha med delat ansvar att göra. När man är två om ansvaret så kanske man blir mindre stressad, oavsett om det är kvinnan som gör mest hemma eller inte. Resultatet visade även att ju större konflikter mellan både arbete och familj och vice versa, desto mer gjorde de samboende/gifta mammorna i hemmet och desto mer tog de hand om barnen.

Resultatet i denna studie stärks av en studie som gjordes av Elvin-Novak och Thomsson (2001). Kvinnorna i deras undersökning menade att mamman finns till för barnet och det viktigaste är barnets välmående. Att vara mamma innebär dessutom att man alltid måste finnas tillgänglig för sina barn, antingen mentalt eller fysiskt. Verkligheten för mammor i Sverige handlar om att balansera sitt arbete med att ta hand om sina barn. Om mammas arbete hotar att gå ut över barnet så prioriteras barnet. Denna balans kan bidra till att konflikter mellan arbete och familj och även vice versa ökar eftersom det kan vara svårt att hitta rätt balans.

När det gäller upplevd ekonomi kom det fram att den visade sig vara en viktig faktor när det gäller både KFA och KAF, särskilt för de ensamstående mammorna. Ju sämre upplevd ekonomi desto större KFA och KAF. Alltså ökade konflikterna mellan familj och arbete och

vice versa om man upplevde sin ekonomi som negativ. Stress på ett område kanske även bidrar till mer stress på andra områden.

De ensamstående mammorna var mer stressade över sin ekonomiska situation och de ansåg även i högre grad än de samboende mammorna att de hade en dålig ekonomi. De samboende däremot tyckte att pengarna räckte till i större utsträckning, vilket inte är så konstigt när man har två inkomster. Återigen kanske det bidrar till mindre stress om man är två som delar på ansvaret för ekonomin.

Undersökningens begränsningar

I efterhand kan diskuteras om en kvantitativ metod i form av enkäter var en bra metod att använda i detta område. Från deltagarnas synvinkel var det ett smidigt sätt att svara på frågor gällande arbetsliv, familjeliv och hushåll. Men för att få en djupare förståelse av dessa områden så hade det kanske varit bättre med en kvalitativ metod med intervjuer. Då hade deltagarna kunnat beskriva sina attityder och tankar istället för att vara bunden vid ett antal förutbestämda svarsalternativ. En deltagare uttryckte en önskan om att få motivera sina svar, vilket skulle komma fram i en intervjustudie, men kan vara svårt i en enkät. Dock är enkäter ett enkelt sätt att mäta attityder hos deltagare.

En annan begränsning kan vara att de ensamstående mammorna önskades svara på frågorna endast utifrån den tiden de har barnen hos sig. Även gifta/samboende mammor kan ha barnledigt eftersom de kan ha barn från tidigare relationer. Detta togs ingen hänsyn till i denna studie och kan även det ha påverkat resultatet.

Antalet deltagare kan ha påverkat resultatet. En större population hade kanske gett ett säkrare resultat. Det hade varit lättare att generalisera resultatet om det hade varit fler deltagare i undersökningen.

Fortsatt forskning

I framtida forskning vore det intressant att utöka denna undersökning till att inkludera även det sociala livet, då detta ännu är ett outforskat ämne. Hur ser skillnaderna ut när det gäller det sociala stödet och kontakten med andra människor? Upplever ensamstående mammor att de är mer isolerade än samboende mammor? Har samboende mammor större socialt stöd och avlastning än ensamstående mammor? Eftersom många ensamstående mammor har barnen endast på halvtid i form av varannan vecka kanske detta kan diskuteras? Dessutom skulle man även kunna jämföra samboende och ensamstående pappor ur dessa perspektiv. Vidare skulle man kunna undersöka mammor och pappor med varandra för att se vilka skillnader som finns. Slutligen skulle man kunna fokusera på ekonomiupplevelsen istället för civilståndet och göra en liknande undersökning eftersom denna faktor visade sig vara viktig.

Referenser

- Brough, P., O'Driscoll, M. P., & Kalliath, T. J. (2005). The ability of 'family friendly' organizational resources to predict work: Family conflict and job and family satisfaction. *Stress and Health, 21*, 223-234.
- Dermott, E. (2006). What's parenthood got to do with it? Men's hours of paid work. *British Journal of Sociology, 57*, 619-634.

- Elvin-Novak, Y., & Thomsson, H. (2001). Motherhood as idea and practice: A discursive understanding of employed mothers in Sweden. *Gender and Society, 15*, 407-428.
- Freud, S. (2002). *Sexualitet*. Stockholm: Natur och Kultur. (Originalarbete publicerat 1905)
- Giddens, A. (2006). *Sociology* (5th ed.). Cambridge: Polity Press.
- Hakim, C. (2006). Women, careers, and work-life preferences. *British Journal of Guidance & Counselling, 34*, 279-292.
- Hill, J. E. (2005). Work-family facilitation and conflict, working fathers and mothers, work-family stressors and support. *Journal of Family Issues, 26*, 739-815.
- Hill, J. E., Yang, C., Hawkins, A. J., & Ferris, M. (2004). A cross-cultural test of the work-family interface in 48 countries. *Journal of Marriage and Family, 66*, 1300-1316.
- Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (1999). *Forskningsetiska principer i humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet.
- Lennér Axelsson, B., & Thylefors, I. (1996). *Om konflikter: Hemma och på jobbet*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Lundén Jacoby, A., & Näsman, E. (1989). *Mamma pappa jobb*. Stockholm: Arbetslivscentrum.
- Manke, B., Seery, B. L., Crouter, A. C., & McHale, S. M. (1994). The three corners of domestic labour: Mothers', fathers', and children's weekday and weekend housework. *Journal of Marriage and the Family, 56*, 657-668.
- Nordenmark, M. (2004). *Arbetsliv familjeliv & kön*. Umeå: Boréa.
- Scandura, T. J., & Lankau, M. J. (1997). Relationships of gender, family responsibility and flexible work hours to organizational commitment and job satisfaction. *Journal of Organizational Behavior, 18*, 377-391.
- Schultz Larsen, O. (1997). *Psykologiska perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Segal-Engelchin, D., & Wozner, Y. (2005). Quality of life of single mothers by choice in Israel: A comparison to divorced mothers and married mothers. *Marriage and Family Review, 37*, 7-28.
- Tang, N., & Cousins, C. (2005). Working time, gender and the family: An east-west European comparison. *Gender, Work and Organization, 12*, 527-550.
- Thompson, L., & Walker, A. J. (1989). Gender in families: Women and men in marriage, work and parenthood. *Journal of Marriage and Family, 51*, 845-871.
- Yeung, W. J., Sandberg, J. F., Davis-Kean, P. E., & Hofferth, S. L. (2001). Children's time with fathers in intact families. *Journal of Marriage and Family, 63*, 136-154.

Hej!

Mitt namn är Irene Asp och jag studerar på det Beteendevetenskapliga programmet vid Mälardalens högskola i Eskilstuna. Nu skriver jag min C-uppsats i psykologi som är mitt examensarbete.

Jag skulle bli jätteglad om du ville ta dig tid och besvara min enkät. Jag behöver din hjälp! Syftet med min studie är att jämföra hur ensamstående och samboende mammor ser på arbetsliv, familjeliv och hushållsarbete. Finns det några skillnader och/eller likheter och i så fall vilka? Det är alltså kvinnornas egna åsikter och upplevelser som studien vill undersöka.

För att få vara med i undersökningen **måste** följande kriterier uppfyllas:

- Du måste vara kvinna och ha minst ett barn som är mellan 1 och 12 år.
- Du måste arbeta minst 75%.
- Om du är ensamstående mamma, så måste minst ett barn (mellan 1 och 12 år) bo hos dig på minst halvtid (till exempel varannan vecka).
- Om du är ensamstående mamma, så vill jag att du svarar på enkäten utifrån när barnen bor hemma hos dig.

Enkäten beräknas ta ca 5 - 10 minuter att fylla i. Deltagandet i undersökningen är frivilligt och du har rätt att när som helst avbryta din medverkan. De uppgifter som insamlas kommer inte att användas till annat syfte än detta examensarbete. Full konfidentialitet garanteras. De enda personerna som kommer att ta del av uppgifterna är jag och min handledare Per Lindström.

Om du vill vara med i undersökningen, maila gärna tillbaka enkäten till mig. Markera bara dina svar med en annan färg så jag ser vad du svarat. Skulle det finnas intresse av att läsa den färdiga uppsatsen, kontakta gärna mig så kan jag maila den till dem som är intresserade. Vid eventuella oklarheter angående enkäten, kontakta mig så kan jag hjälpa dig.

Tack på förhand för din medverkan!

Med vänlig hälsning

Irene Asp

irene.asp@hotmail.com

Tfn: 021-41 98 02

Mobil: 070-497 32 36

13. Kraven i mitt arbete påverkar mitt familjeliv på ett negativt sätt.
 Instämmer inte alls   1   2   3   4   Instämmer helt

14. Jag tar ofta med mig problem på arbetet hem.
 Instämmer inte alls   1   2   3   4   Instämmer helt

15. Jag är ofta stressad när jag kommer hem från arbetet.
 Instämmer inte alls   1   2   3   4   Instämmer helt

16. Jag kan styra över när jag arbetar.
 Instämmer inte alls   1   2   3   4   Instämmer helt

17. Jag har möjlighet till flexitid på mitt arbete.
 Instämmer inte alls   1   2   3   4   Instämmer helt

18. Jag måste arbeta övertid.
 Instämmer inte alls   1   2   3   4   Instämmer helt

Om du är ensamstående hoppar du över fråga 19 – 21. Är du gift/samboende svarar du på dessa frågor.

19. Jag är oftast den som gör hushållsarbetet hemma.
 Instämmer inte alls   1   2   3   4   Instämmer helt

20. Jag är oftast den som tar hand om barnen.
 Instämmer inte alls   1   2   3   4   Instämmer helt

21. Jag är oftast den som är hemma om våra barn är sjuka.
 Instämmer inte alls   1   2   3   4   Instämmer helt

22. Jag anser att jag/vi har en bra ekonomi.
 Instämmer inte alls   1   2   3   4   Instämmer helt

23. Jag är ofta stressad över min/vår ekonomiska situation.
 Instämmer inte alls   1   2   3   4   Instämmer helt

24. Jag tycker att pengarna räcker till.

Instämmer inte alls   1   2   3   4
 Instämmer helt

25. Jag arbetar _____ timmar varje vecka.

26. Om jag fick bestämma skulle jag vilja arbeta _____ timmar varje vecka.

27. Jag lägger ungefär _____ timmar på hushållsarbete varje dag.

28. Om jag fick bestämma skulle jag vilja lägga _____ timmar på hushållsarbete varje dag.

29. Jag spenderar ungefär _____ timmar (aktiv tid) med mina barn varje dag.

30. Om jag fick bestämma skulle jag vilja spendera _____ timmar (aktiv tid) med mina barn varje dag.

På de två sista frågorna fördelar du sammanlagt 100 poäng på de olika områdena, ju högre poäng, desto mer tid på det aktuella området. OBS! Samtliga poäng måste fördelas!

31. Jag spenderar min vakna tid på följande sätt angående dessa områden för närvarande.

- a) Fritid _____
- b) Familj _____
- c) Arbete _____
- d) Hushållsarbete _____
- e) Annat _____

32. Jag *vill* spendera min vakna tid på följande sätt angående dessa områden för närvarande.

- a) Fritid _____
- b) Familj _____
- c) Arbete _____
- d) Hushållsarbete _____
- e) Annat _____

Tack för din medverkan!